

Cmentarze Kresowe - jesień 2020 – Stare Siolo, Zimna Woda

Fot. 1 Stare Siolo – za kościołem (dzisiaj cerkiew greko-katolicka) cmentarz rzymsko-katolicki (zdj. Paweł Skrzypek)

W dniach 10 – 18 października 2020 r. wolontariusze Towarzystwa Miłośników Kultury Kresowej przebywali na Ukrainie, kontynuując tegoroczną akcję ratowania cmentarzy kresowych w miejscowościach Stare Siolo i Zimna Woda, w rejonie Lwowa.

Wyjazd ten odbył się dzięki wsparciu finansowemu Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, w ramach programu dotacyjnego „Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą – wolontariat 2020”.

oraz Fundacji Agencji Rozwoju Przemysłu

a także Firmy „Ubojnia Ryteł”

i szeregu osób prywatnych, które przekazały naszemu Towarzystwu datki pieniężne na ten cel.

Wszystkim, którzy wsparli to działanie bardzo serdecznie dziękujemy.

Wyjazd październikowy odbył się w trudnym okresie światowej pandemii koronawirusa, więc z tego powodu nie mógł być zrealizowany według pierwotnego założenia. Zastąpił on 2 osobno planowane wyjazdy wiosenne, które miały się odbyć w weekend majowy (do Starego Sioła) i czerwcowy – w okresie święta Bożego Ciała (do Zimnej Wody).

Wówczas sytuacja pandemiczna uniemożliwiła nam przekroczenie granicy z Ukrainą bez odbywania 2 tygodniowej kwarantanny i czekaliśmy na otwarcie granicy.

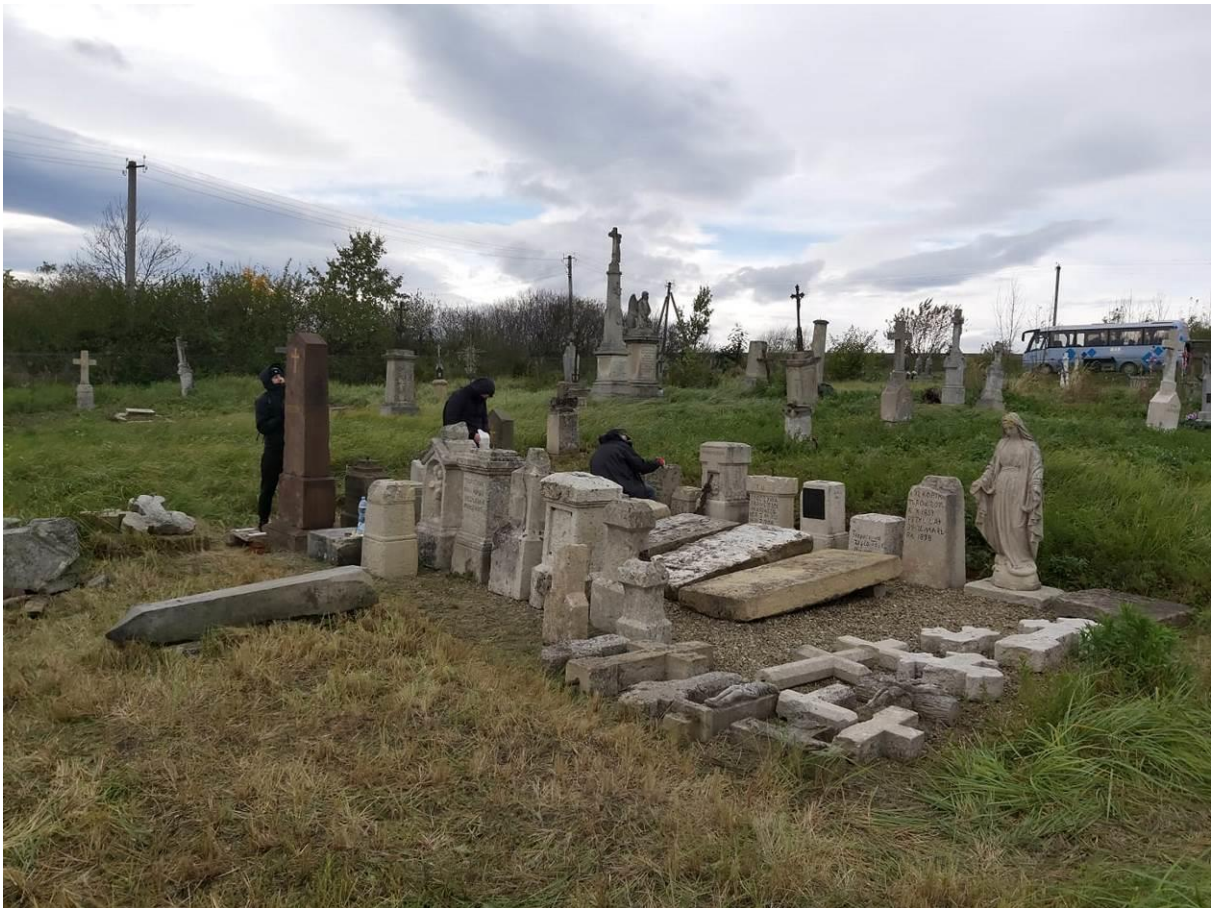
W sierpniu wykorzystaliśmy możliwość wjazdu na Ukrainę na 2,5 tygodniowy pobyt w Kołomyi i pracę na tamtejszym cmentarzu, a we wrześniu znowu „zamknięto” granicę na miesiąc, więc październikowe ponowne odblokowanie wjazdu do wschodnich sąsiadów wykorzystaliśmy na nadrobienie „zaległości” z wiosny.

Okres „krótkiego dnia” oraz jesiennych warunków pogodowych nie sprzyjał pracy na otwartej przestrzeni, a ograniczenia sanitarne mocno zawężyły możliwości zagospodarowania czasu wolnego, jednak przy tych warunkach udało się nam maksymalnie wykorzystać czas pobytu na Kresach na realizację zamierzeń remontowych i osiągnąć możliwy do uzyskania efekt, na co miało wpływ duże zaangażowanie wszystkich uczestników wyjazdu i determinacja do wolontaryjnego działania.

Bardzo dziękuję wszystkim Wolontariuszom za ich poświęcenie i dawanie z siebie wszystkiego co możliwe w tak trudnych warunkach.

W Starym Siole, przy tworzonym tam od lat lapidarium, odkryliśmy z ziemi i zarośli kilkanaście kolejnych elementów pomnikowych, dokonując ich wstępnego oczyszczenia i dokładnego umycia, przygotowując do ustawienia na obszarze wyznaczonego lapidarium.

Wolontariusze wykonali również dalsze prace przy malowaniu napisów na wcześniej ułożonych w lapidarium elementach, a wszystkie z nich zostały zaimpregnowane chemicznie, uzyskując ochronę przed warunkami atmosferycznymi i czynnikami środowiskowymi na kolejne lata.

Fot. 2 Kontynuacja prac przy lapidarium (Janek, Piotr i Jacek)

Fot. 3 Piotr maluje napisy, a Jacek impregnuje elementy

Na terenie cmentarza oczyściliśmy również kilkadziesiąt pomników i mogił z zarośli, naniesionej ziemi i innych zanieczyszczeń oraz dokonaliśmy odczyszczenia i umycia samych elementów pomnikowych, nanosząc na nich nową powłokę malarską napisów.

Fot. 4 Uporządkowane otoczenie mogiły Orłęcia Lwowskiego Jerzego Leliwy-Żurowskiego

Fot. 5 Odnowiony napis na pomniku Stanisława Romańczuka (otoczenie mogiły zostało uporządkowane)

Fot. 6 Konserwator zabytków – Jola odnawia wprawną ręką kolejny napis pomnikowy

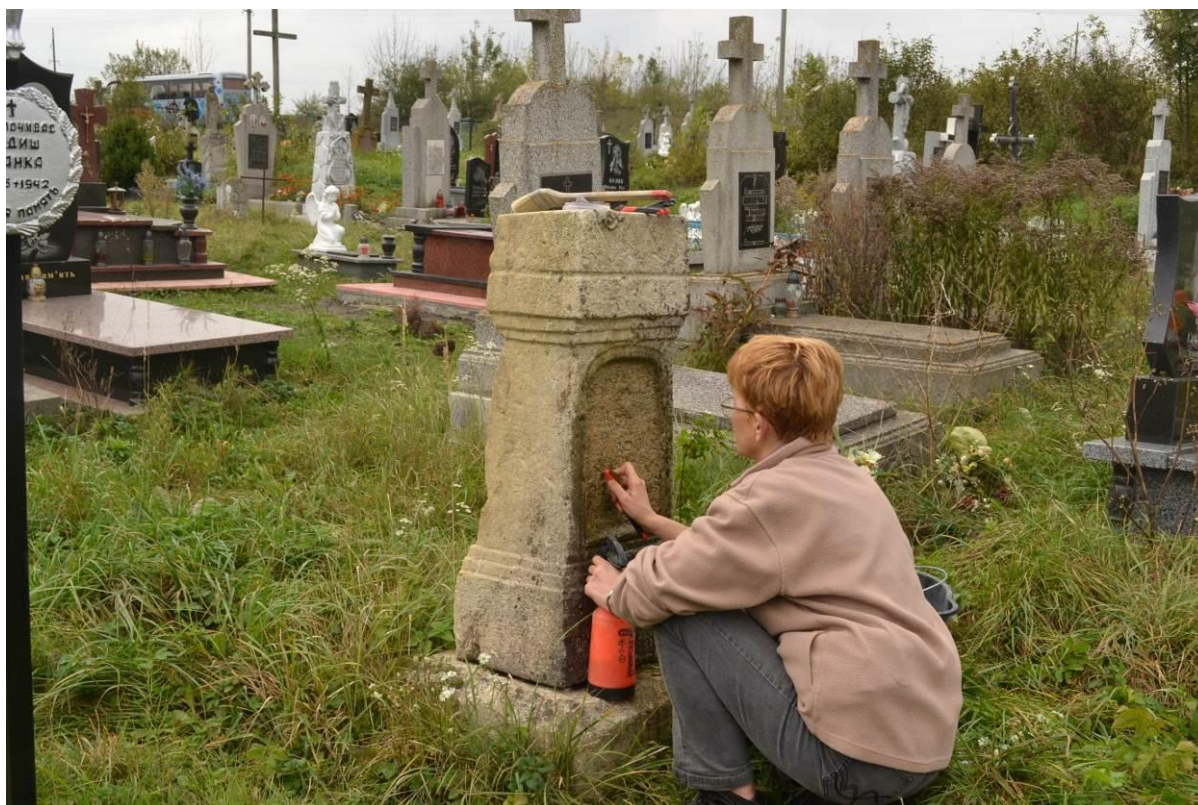
Fot. 7 Pod okiem Joli napisy nanosi Jacek

Foty. 8 Odkryta poprzednim razem podstawa kolumny na mogile Marii (oryg., Maryi) Potockiej doczekała się obecnie odnowienia napisów

Fot. 9 Agnieszka w trakcie impregnacji pomnika Antoniny Michlewskiej

Fot. 10 Ręczne mycie kolejnego pomnika przez Agnieszkę (zdj. Paweł Skrzypek)

Fot. 11 Malowanie napisu na kolejnym pomniku cmentarza w Starym Siole (zdj. Paweł Skrzypek)

Podczas prac porządkowych wokół mogił natrafiliśmy na zalegające w ziemi elementy dużego krzyża z piaskowca, które zostały wydobyte na powierzchnię i przygotowane do przyszłych działań renowacyjnych.

Fot. 12 Początkowy etap wykopywania odnalezionych elementów kamiennych Sebastian, Maciek, Piotr, Paweł)

Fot. 13 Po wydobyciu pierwszego elementu, ukazał się pod nim następny

Fot. 14 Na wydobytym ramieniu krzyża, po przemyciu z ziemi, ukazał się czytelny napis: „Jako Jezus Zmartwychwstał, Tak i my Zmartwychwstaniemy – mówi Paweł Świąty”

Fot. 15 Element podstawy krzyża ukazuje datę „1830”

Fot. 16 Odkryte części starego krzyża czekają na umycie, a w przyszłości na sklejenie i ustawienie na podstawie oraz odnowienie (naniesienie) napisów i zakonserwowanie

Fot. 17 Wśród pochówków cmentarza Starosiolskiego znajdujemy mogiłę „Kasyera dóbr hr. Potockiego Adama Tyrawskiego”

Ekipa inwentaryzacyjna w składzie: Paweł – geodeta z własnym sprzętem specjalistycznym i Jacek – pomocnik geodety dokonała, po raz pierwszy w naszych działaniach, inwentaryzacji geodezyjno-fotograficznej całego cmentarza, w wyniku której powstała dokładna mapka znajdujących się na cmentarzu mogił i znaczących obiektów, z przypisaniem do poszczególnych punktów mapki wszystkich zidentyfikowanych inskrypcji nagrobnych.

Fot. 18 Jacek w roli pomocnika geodety (zdj. Paweł Skrzypek)

Działania Towarzystwa na cmentarzu w Starym Siole możliwe są dzięki współpracy i przychylności tamtejszej Wiejskiej Rady, w szczególności w osobie Pana Wasyla Kuzyka, który każdorazowo pomaga nam organizacyjnie i w możliwy inny sposób przy naszych działaniach (m.in. organizując potrzebny czasem sprzęt ciężki i dostęp do wody w sąsiadującym z cmentarzem zakładzie).

Bardzo dziękujemy panu Wasylowi i Wiejskiej Radzie za wieloletnią pomoc i współpracę, a Panu Przedsiębiorcy za każdorazowe użyczenie wody do mycia pomników.

Mamy nadzieję powrócić na cmentarz w Starym Siole w spokojniejszym czasie i normalnych do działania warunkach. Być może będzie to mogło nastąpić na wiosnę 2021 roku (?).

Drugą część październikowego pobytu na Ukrainie przeznaczylimy na kontynuację prac na cmentarzu w Zimnej Wodzie.

Fot. 19 Widok remontowanej części cmentarza w Zimnej Wodzie

Tam dokonaliśmy remontu i uporządkowania kilkudziesięciu mogił i pomników, usuwając z ich otoczenia zbędne zarośla i zanieczyszczenia, odczyszczając elementy pomnikowe, naprawiając uszkodzenia i odnawiając napisy. Odczyszczony pomniki otrzymały impregnację chemiczną, a cała część za kaplicą została zinwentaryzowana geodezyjnie, w wyniku czego powstała dokładna mapka z naniesieniem zidentyfikowanych mogił i znaczących punktów.

Fot. 20 Zarośnięty rejon mogiły Marii Hilewicz

Fot. 21 Teren z fot. 20 po uporządkowaniu

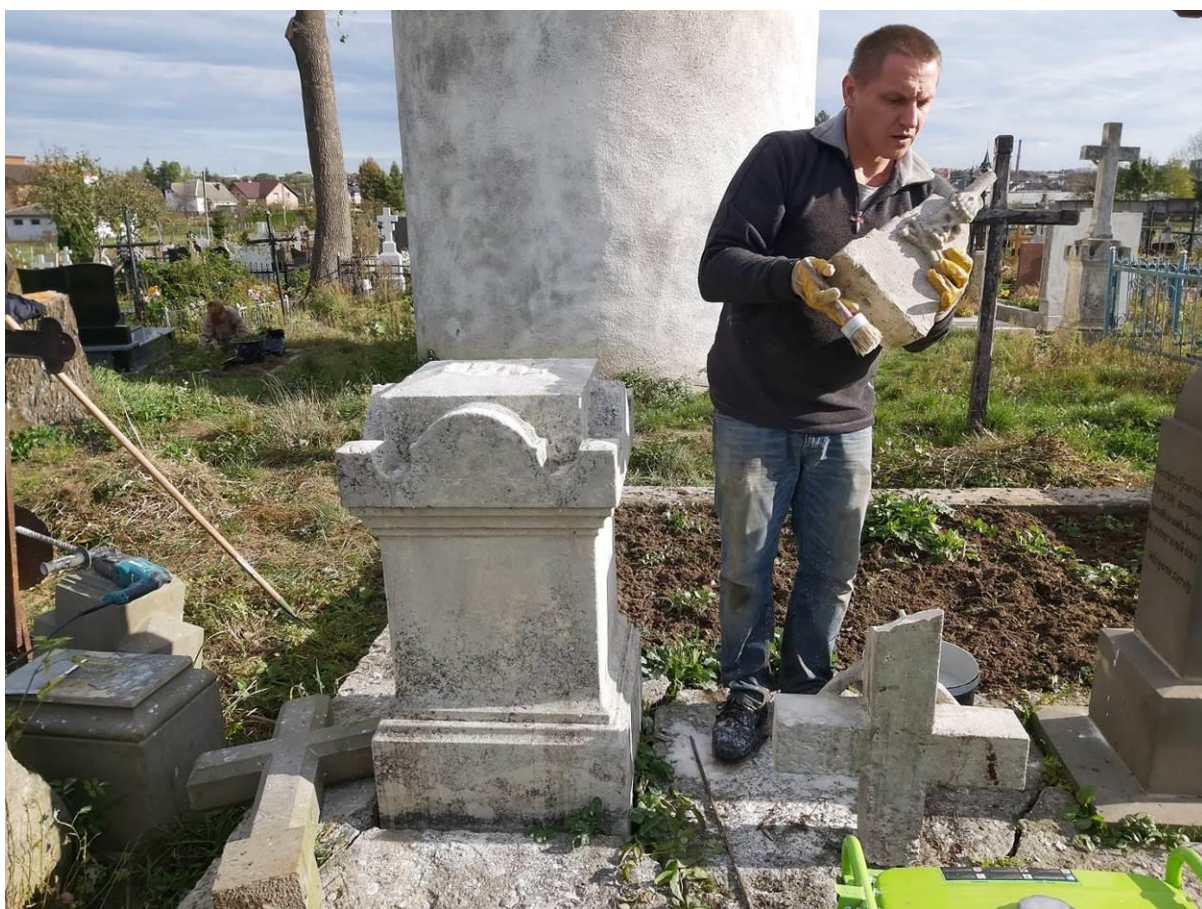
Fot. 22 Geodeta Paweł w trakcie działań inwentaryzacyjnych

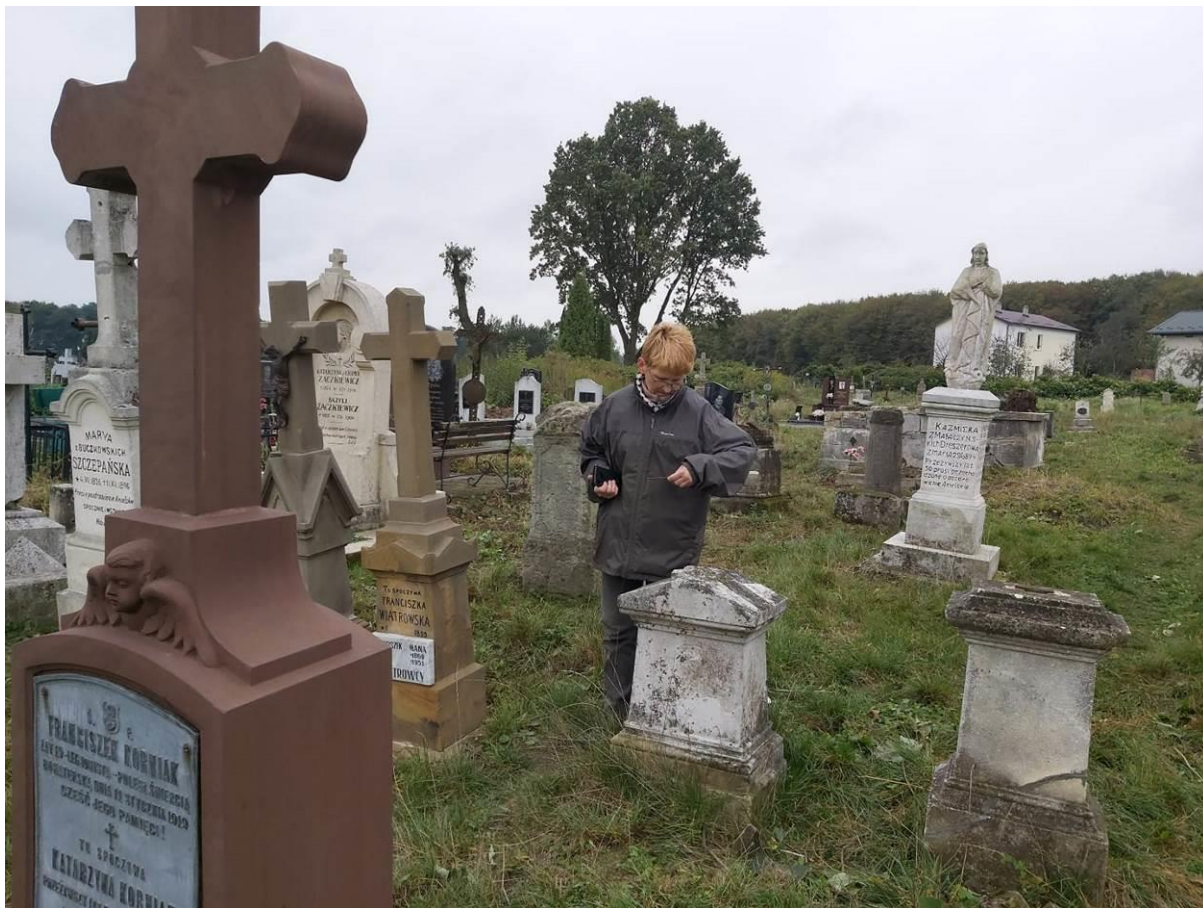
Fot. 23 Janek i Karol usuwają zbędną roślinność

Fot. 24 Agnieszka i Piotr wkopują leżący wcześniej, ułamany krzyż na mogile

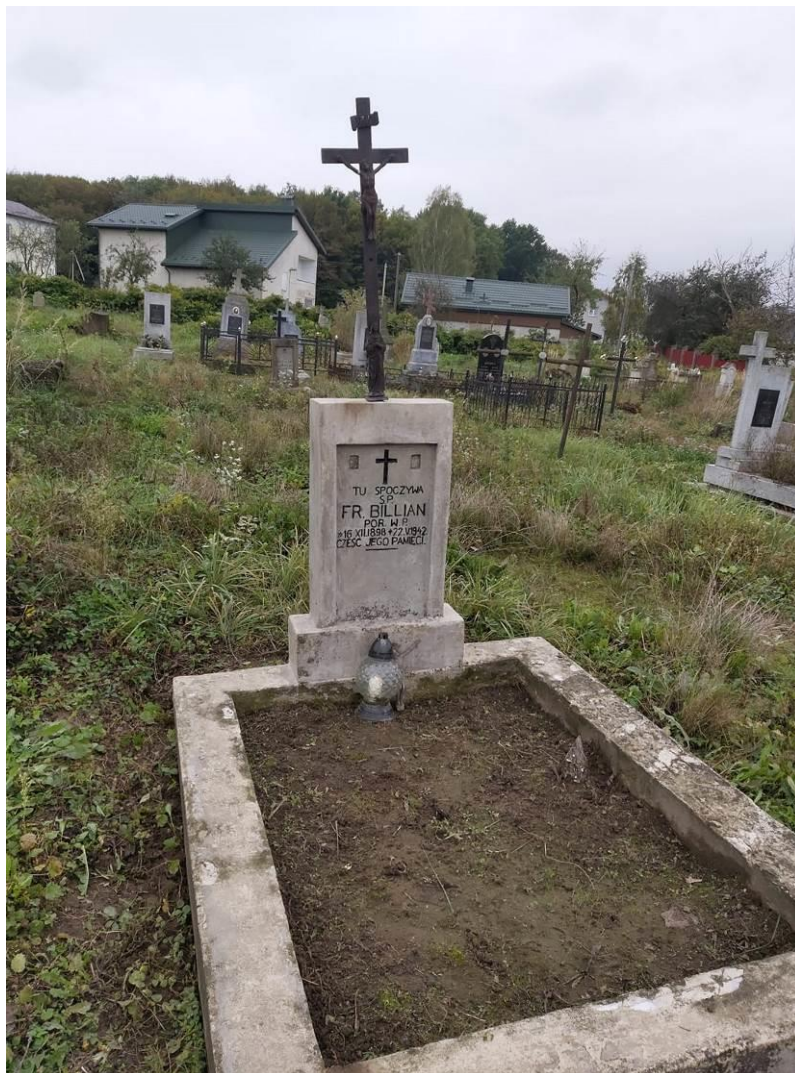
Fot. 25 Sebastian skleja elementy połamanego przez drzewo pomnika

Fot. 26 Agnieszka odszyfrowuje napis na znalezionej tabliczce nagrobnej

Fot. 27 U Theresie Ullmanin Jola odszyfrowała kolejne wyrazy i naniosa na nie farbę

Fot. 28 U porucznika WP Fr. Billiana uporządkowaliśmy mogiłę i jej otoczenie, odnawiając napis pomnikowy

Fot. 29 Uporządkowana z chwastów mogiła 19-letniego Legionisty Franciszka Korniaka i jego matki, odnowiony napis i całkowita impregnacja pomnika

Fot. 30 Konserwatorskie uzupełnianie ubytków przez Jolę

W pracach na cmentarzu w Zimnej Wodzie pomagała nam młodzież z zaprzyjaźnionej z nami tamtejszej rodziny Bożenka i Paweł, za co pięknie dziękujemy.

Podczas pobytu w Zimnej Wodzie, 17 października, miało miejsce poświęcenie nowo wybudowanego kościoła pw. NMP Fatimskiej, które ze względu na pandemię wirusa zastąpiło konsekrację.

Aktu poświęcenia dokonał ks. biskup senior Marian Buczek, a nasza grupa wolontariuszy mogła uczestniczyć w całej ceremonii.

Fot. 31 Rozpoczęcie ceremonii poświęcenia po otwarciu przez księdza biskupa drzwi kościoła (z lewej strony gospodarz parafii w Zimnej Wodzie ks. Jan Fafuła) (zdzj. Paweł Skrzypek)

Fot. 32 Podczas mszy św. – ołtarz kościoła (zdj. Paweł Skrzypek)

Z naszej strony mieliśmy na tę uroczystość przygotowaną figurę MB z Lourdes, którą kilka lat wcześniej otrzymaliśmy od wrocławskich Sióstr Elżbietanek, a którą pieczołowicie odrestaurowała konserwatorsko Jolanta Marosik – konserwator zabytków.

Siostram oraz Joli serdecznie dziękuję.

Pięknie odnowioną figurę przyjął od nas ksiądz proboszcz Jan Fafuła.

Fot. 33 Przekazanie figury Matki Bożej ks. Janowi (zdj. Paweł Skrzypek)

Mimo tegorocznych trudności udało się zrealizować kolejny, już 11 (od 2010 roku), etap akcji ratowania kresowych cmentarzy od zniszczenia i zapomnienia, co przekłada się na kolejnych kilkaset (łącznie z Kołomyją) wyremontowanych, uporządkowanych i odkrytych mogił naszych przodków, którzy mieszkali na dawnych ziemiach polskich, dziś należących do Ukrainy, pozwalając zachować o nich pamięć, w postaci odnowionych na grobach napisów oraz zinwentaryzowania odnalezionych i rozpoznanych pochówków.

W imieniu Towarzystwa Miłośników Kultury Kresowej dziękuję wszystkim Darczyńcom finansowym i rzeczowym akcji oraz wszystkim Wolontariuszom, którzy uczestniczyli w realizacji tegorocznych działań na Ukrainie, a także w Polsce (wspierając nas w różny sposób, np. zbiórką darów, czy funduszy, lub pomagając organizacyjnie, a nawet podtrzymując mentalnie w woli realizacji planów).

Dziękuję naszym wszystkim życzliwym partnerom na Ukrainie oraz Konsulatowi RP we Lwowie i Służbom Granicznym Polski i Ukrainy, których pracownicy i funkcjonariusze podchodzą do nas z życzliwością, ułatwiając niejednokrotnie etap podróży na miejsce działań i powrót do kraju.

Dziękuję również najbliższym rodzinom (współdomownikom) wszystkich wyjeżdżających z nami wolontariuszy, za cierpliwe i wspierające towarzyszenie im (nam) w prowadzonym dziele ratowania naszego dziedzictwa kulturowego na Kresach.

Wielkie podziękowania chcę przekazać również członkom naszego Towarzystwa Miłośników Kultury Kresowej, którzy współuczestniczą przecież w realizacji akcji poprzez działania formalne związane z konieczną tworzenia obowiązującej dokumentacji i pracami organizacyjnymi (obieg dokumentów – sekretarz Zarządu Głównego Andrzej Patuszyński, rozliczenia finansowe i związane z tym dokumenty – skarbnik Zarządu Janina Wolsztyniak, podejmowanie stosownych decyzji organizacyjno-formalnych i występowanie do instytucji – prezes Zarządu Ryszard Marcinkowski i działania informatycznie, łącznie z zamieszczaniem materiałów informacyjnych na stronie internetowej Towarzystwa – Andrzej Mazur).

Wszystkie powyższe czynności i zadania są niewidoczne zewnątrz, a konieczne przy każdym podejmowaniu zadań i ich realizacji (przygotowania, wyjazd, rozliczenia, relacje publiczne z wyjazdów), więc potrzebny jest zawsze zespół ludzi, których działania pozwalają pomyślnie finalizować każde planowane przez Towarzystwo działanie.

relację przygotował

Zbyszek Saganowski